

Valtuustoaloite 12.2.2024

Käyttötaloutemme kulujen vertailu verrokkikuntiin ("benchmarking").

Kauniaisten kriisiytynyttä kuntataloutta on tämän vuoden budjetista alkaen lähdetty sopeuttamaan taloustilanteemme vakauttamiseksi. Maltillinen kunnallisveron korotus on tietenkin keinovalikoimassa. Tulevien vuosien mittavien rakennusinvestointien järkevä mitoitus on myös tärkeä tulevaisuuden taloustilanteeseen vaikuttava tekijä. Pääpaino lähikuukausien keskusteluissa tulee kuitenkin todennäköisesti olemaan jo viime joulukuussa sovittujen leikkausten lisäksi tarvittavien toimien löytämisessä.

Viime syksyn neuvottelujen lähtökohtana oli virkamiesten valmistelema, varsin yksityiskohtainen leikkauskohteiden lista, josta me kunnanvaltuutetut sitten poliittisin perustein valitsimme osan. Lista oli hyvin heterogeeninen. Lähestymistapaa voisi kuvata termillä bottom-up, sisältäen runsaasti mikrotason päätösehdotuksia kuten Bio Granin Arthouse näytösten tuen lakkauttaminen. Äskeisessä talouseminaarissa peräänkuulutettiin keskustelussa kuitenkin perusteellisempaa toimintojemme ja prosessien kriittistä arviointia, sopeutustoimenpiteiden suunnittelun osana. Mieluimmin kuin kulujen leikkaamista juustohöyläperiaatteella tai esimerkiksi käyttäen vapautuvien virkojen rekrytointikieltoa. Jälkimmäinen menettely vaikuttaa kustannuksiin hyvin sattumanvaraisesti ja varsin hitaasti.

"Benchmarking" on lähestymistapa, jota yritysmaailmassa usein käytetään oman toiminnan kriittiseen tarkasteluun. Siinä omaa toimintaa verrataan erilaisin mittarein toisiin samankaltaisiin organisaatioihin. Keskeistä analyysien onnistumiselle on verrokkien tarkoituksenmukainen valinta eli keihin verrataan. Kun tarkastelussa olisivat käyttötaloutemme kustannukset, niin sopivia verrokkeja voisivat olla Uudenmaan rannikon keskisuuret kaksikieliset kunnat, Hangosta Loviisaan. Näiden asukasmäärät ovat viiden ja viidenkymmenen tuhannen välillä. Väestöjen demografiset rakenteet ovat hieman samantyyppisiä kuin meillä, samoin kaksikielisyyden asettamat erityishaasteet hallinnolle sekä koulu- ja päivähoitosektoreille. Pääkaupunkiseudun suuret kunnat (Helsinki, Espoo ja Vantaa) eivät monesta eri syystä ole sopivia vertailukohteita.

Ideana olisi makrotasolla katsoa miten paljon rahaa käytämme verrokkikuntiin verrattuna per asukas erilaisiin kunnallistalouden toimintoihin. Esimerkiksi yleishallintoon, yhdyskuntatekniikan kuluihin, sivistystoimeen yms. Lisäksi olisi hyvä joillakin osa-alueilla tarkastella kustannusten jakoa omaan henkilökuntaan ja ostopalveluihin. Tarvittavat puolen tusinaa lukua saisimme suoraan kunkin kunnan budjettikirjoista. Jonkin verran harmonisointia tarvittaisiin todennäköisesti, jotta luvut olisivat täsmälleen verrannollisia (esim. HSL-osuus tulisi sulkea pois laskelmista). Budjetit eivät nimittäin noudata täsmälleen samaa jaottelua.

Luvut olisivat sitten tausta-aineistona, kun lähdetään jatkossa tarkemmin etsimään säästökohteita. On todennäköistä, että käytämme enemmän rahaa per asukas useimmilla alueilla. Seuraavassa vaiheessa pitäisi sitten selvittää osa-alueittain saammeko vastaavasti myös enemmän vastinetta rahoille. Näin on oletettavasti esim. koulutoimen osalta, mutta tämä lienee hyväksyttävää koska opetuksemme laatu (esim. pienemmät oppilasryhmien koot, yms.) on vastaavasti parempi. Sen sijaan esimerkiksi yleishallinnon osalta merkittäviä eroja tulosten osalta ei lähtökohtaisesti pitäisi olla. Analyysi auttaisi alustavasti paljastamaan sellaisia kunnan toiminnan alueita, joissa toimintaa eri keinoin tehostamalla, esim. ulkoistuksilla tai toiminnan uudelleen organisoinnilla, voitaisiin saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä. Niiden osalta tulisi jatkossa säästökohteita etsiä erityisen aktiivisesti.

Ehdotamme että tällainen analyysi tehtäisiin, ja siten että tulokset olisivat valtuuston käytettävissä mahdollisimman pian. Siten niitä voisi hyödyntää, kun päätämme leikkausten painopisteistä lähitulevaisuudesta sekä vuoden 2025 budjetista.

Bo-Christer Björk

Jarkko Huttunen

